

A szerkesztő jegyzete

E lapszámban számos figyelemre méltó *tanulmány* olvasható. Ezek két időszakban készültek: közülük néhány korábbi (Fürstenfeldben megtartott) konferencián hangzott el, más részük aktuális kutatási eredményekről szól.

Aligha lehet sorra venni azokat a könyveket, tanulmányokat, amelyek azt mutatják be, hogy milyen kiterjedtek azok a tényezők, amik befolyásolják a gyermekek nevelését. Autentikus szerző, Füle Sándor foglalta össze azt, hogy a szakirodalom és saját kutatásai alapján melyek azok az emberi és környezeti hatások, amelyek döntő módon befolyásolják a nevelést. Írásában a hangsúlyt a személyi környezetre helyezi, elsősorban azt mutatja be, amely a gyermek-pedagógus-szülő kapcsolati hálóban valósult meg.

Szintén karakteres nevelési témáról írt Gécziné Laskai Judit. Az állampolgárrá válás egyik lényeges területét elemzi: a néphagyomány szerepét a nevelési folyamatban. A közelmúlt egyik jelentős felsőoktatási területéről írt Szabó József, arról, hogyan módosult a szakma felfogása, változása a népművelőtől az andragógusig tartó képzési folyamatban.

Több tanulmány korábbi időszakokba vezet vissza: Lipcsei Imre a Békés vármegyei evangélikus gimnáziumokban tanuló zsidó gyermekek statisztikai alapú elemzését mutatja be, Györe Géza egy kis település közoktatása történetét vázolja fel, benne számos tanulsággal és olyan neveléstörténeti adalékokkal, amelyek a helyi népoktatás nehézségeit, de szépségeit is megjelenítik. Kékes Szabó Mihály az Eötvös József mellett a másik nagy hatású oktatáspolitikus, Klebelsberg Kunó írásából azokat a gondolatait válogatta ki és elemzi, értékeli, állítja párhuzamba, amelyek nemzeti erőnyeinket és hibáinkat tükrözik. Az olvasó ezeket párhuzamba állíthatja akár napjaink oktatáspolitikai történéseivel is: a tanulságok jobbitó szándéka figyelemfelhívás is lehet a pedagógusok és az oktatásirányítók számára is.

Székesfehérvár nagy hírű, egykor mecénás által alapított Mancz János nevű óvodája története magán viseli a hazai óvodáztatás számos olyan vonását, amely egyaránt hordoz követésre méltó tradíciót, hagyományt, ugyanakkor a szerző, Kovács-Bardi Renáta azokról a nehézségekről is ír, amelyekkel a városnak, az óvodavezetésnek és a szülőknek, óvodapedagógusoknak számos alkalommal meg kellett küzdeniük. A ma már sikerorientált nevelésük példakép a hazai óvodaintézmény-palettn. K. Farkas Claudia – az olasz neveléstörténet kutatója – az olasz fasiszta időszak oktatási rendszerében a zsidó gyermekek, fiatalok oktatási diszkriminációját vizsgálta a törvények és a gyakorlat párhuzamba állításával.

A Fürstenfelben elhangzott előadások tanulmányváltozatai sorában Pirka Veronika az istengyermek-motívum gyermekképi ábrázolását vizsgálta a Monarchia időszakában, Takács Zsuzsanna erdélyi témát választott ugyanebből az időszakból: a nagyenyedi Bethlen kollégiumról írt (az akkor ott történt oktatás egyik kiemelke-

dő neveléstörténeti örökségünk), Fáyné Dombi Alice a tanulmányában két 19. századi pedagógiai folyóiratban közölt külföldi irodalom recepciójával ismerteti meg az olvasót. Hegedűs Judit és Podráczky Judit közös munkájukban (Férfiak és/vagy nők?) azt vizsgálja, milyen mértékű volt a két nem képviselete az óvodai és az iskolai nevelői hivatásban a Monarchia időszakában.

A *Közleményekben* közölt írásokban felvillan pedagógiánknak az a színes témakalálja, amelyben előszeretettel kutatnak az erre hivatottak. Századunk első évtizedében indult meg a magyar nyelvű felsőoktatás a szlovákiai Komáromban a Selye János Egyetemen. Az első dékán, Erdélyi Margit ezeknek az éveknek a történéseit, a sikereiket, a küzdelmüket és a lehetséges további teendőket írta meg. A további három közlemény szintén figyelemre méltó: Dráviczki Sándor a Felvidék és Kárpátalja térségében vizsgálta a két világháború közötti magyar nyelvű tanítóképzést, Bognárné Kocsis Judit (az utóbbi évtizedekben újra a pedagógiai kánonba emelt) Karácsony Sándorral foglalkozik, Kerpel Péter Józsefné pedig egy elfeledett reformkori pápai diáklappal kapcsolatos kutatását összegezte.

Hazánkban számos civil, szakmai és tudományos pedagógiai egyesület működik. Trencsényi László arról írt, hogy ezeknek és az ezekben résztvevőknek milyen az a szakmai léthelyzete, amelyben az oktatáspolitikai hektikusságából adódóan nem csak közösségi, hanem egyéni szinten is meg kell küzdeni a szakmai érdekek képviseletéért.

E lapszámban (is) kitűnő neveléstörténeti témájú könyvekről készült ismertetés. A Pécsi Tudományegyetem neveléstudományi doktori iskolája hallgatói publikációit évkönyvekben jelentetik meg. Ez Molnár-Kovács Zsófia áttekintésében olvasható. A Boldogasszony Iskolánővérek magyar tartománya története kötetté szerkesztett tanulmányokban került feldolgozásra, amelyet Tóth Dorina Anna ismertet. A pécsi egyetem szekszárdi kara a térség szakmai-tudományos konferenciaközpontja. A konferenciákon a tágabb térség és országhatárunkon túli előadók is közreműködnek. A Mihalovicsné Lengyel Alojzia által bemutatott kötet (Alma és fája) témája a nemzedékeken átívelő pedagógus dinasztiai létrejöttéről, a hivatás, a pedagógus professzió áthagyományozódásáról szól családtörténeti tanulmányokban megjelenítve.